

Η κρατική διαχείριση της ΛΑΡΚΟ: Πόσο έχει κοστίσει η ΛΑΡΚΟ στους Έλληνες και στις Ελληνίδες φορολογούμενους;

Βασικά συμπεράσματα:

- Η λειτουργία της ΛΑΡΚΟ υπό κρατική διαχείριση υπολογίζεται πως για την περίοδο 1989-2019 έχει κοστίσει στους Έλληνες και τις Ελληνίδες φορολογούμενους το ποσό των 5,77 δις ευρώ σε σταθερές τιμές του 2015.
- Το 2020 η ΛΑΡΚΟ χρωστούσε περίπου 480 εκατ. ευρώ σε ληξιπρόθεσμες οφειλές, κυρίως προς Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ).
- Από το 2008 μέχρι το 2019 η ΛΑΡΚΟ παρουσίασε κέρδη 3 έτη (2010, 2011, και 2016), και ζημιές τα υπόλοιπα 9 έτη, ενώ οι σωρευτικές ζημιές της περιόδου ξεπέρασαν τα 600 εκ. ευρώ. Ωστόσο, η ΛΑΡΚΟ εξακολουθεί να υφίσταται.
- Εάν το ελληνικό δημόσιο δεν προβεί εντός της επόμενης πενταετίας στην ανάκτηση των παράνομων κρατικών ενισχύσεων της περιόδου 2008-2011 από την ΛΑΡΚΟ, τότε θα υποχρεωθεί να καταβάλει το ποσό των 65,7 εκ. ευρώ ως συνολικό πρόστιμο, ενώ για κάθε εξάμηνο μη ανάκτησης θα προστίθενται στο ποσό αυτό 5,5 εκ. ευρώ.

Εισαγωγή: το σύντομο χρονικό της ΛΑΡΚΟ

Η ΛΑΡΚΟ είναι δημόσια εταιρεία παραγωγής σιδηρονικελίου που διαθέτει ένα μεταλλουργικό εργοστάσιο στη Λάρυμνα Φθιώτιδας, ενώ τα μεταλλεία της βρίσκονται στις περιοχές της Εύβοιας, του Νέου Κόκκινου Βοιωτίας, την Καστοριά και τα Σέρβια Κοζάνης. Από το 1963 έως το 1982 η ΛΑΡΚΟ λειτούργησε υπό ιδιωτικό καθεστώς, ενώ την περίοδο 1983-1989 βρισκόταν σε διαδικασία εκκαθάρισης. Το 1987 εντάχθηκε στον νόμο ν. 1386/1983 για τις προβληματικές επιχειρήσεις και τον Μάιο του 1989 λειτούργησε εκ νέου υπό κρατική διαχείριση με μετόχους τη ΔΕΗ (30%), τον ΟΑΕ (30%), την ΕΤΕ (23%) και την ΕΤΕΒΑ (17%).

Η λειτουργία της ΛΑΡΚΟ μέχρι την έναρξη της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης είχε αρνητικό αποτέλεσμα (ζημιές άνω των 250 εκ. ευρώ) και την περίοδο 2008-2011 η εταιρεία έλαβε κρατικές ενισχύσεις που ξεπερνούσαν τα 135 εκατ. ευρώ. Τα επόμενα χρόνια η ΛΑΡΚΟ συνέχισε να λειτουργεί με συσσωρευμένες ζημιές και χρέη σε προμηθευτές υπό κρατική¹ διαχείριση και ως απόρροια των διαχρονικών οικονομικών αποτυχιών διάσωσης και εκκαθάρισης της με τα χρήματα του δημοσίου.

Στις αρχές του 2022 το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την Απόφαση στην υπόθεση C-51/20 Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων – Σιδηρονικέλιο) υποχρέωσε την Ελλάδα στην καταβολή 5,5 εκατ. ευρώ και σε χρηματική ποινή ύψους άνω των 4 εκατ. ευρώ ανά εξάμηνο κα-

1 Όλα τα ποσά δίνονται σε σταθερές τιμές ευρώ 2015.

i Ομότιμος Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ii Συντονιστής Ερευνητικών Προγραμμάτων ΚΕΦΙΜ – Μάρκος Δραγούμης, Υποψήφιος Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

θυστέρησης. Σύμφωνα με την απόφαση 2014/539/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 2014, το ελληνικό δημόσιο όφειλε να είχε ανακτήσει τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στη ΛΑΡΚΟ, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν παράνομες, καθώς νόθευαν τον ανταγωνισμό στην ενιαία αγορά και παραβίαζαν τους κανόνες της ΕΕ περί κρατικών ενισχύσεων. Από τότε, το ελληνικό δημόσιο δεν έχει:

- ανακτήσει τις παράνομες κρατικές ενισχύσεις που συνεχίζουν να κοστίζουν με το πρόστιμο,
- παύσει την λειτουργία της εταιρείας που παραμένει χρονίως ελλειμματική,
- δημοσιεύσει τους ισολογισμούς της εταιρείας, ως όφειλε, από το 2015 και μετά.

Η ιδιωτική ΛΑΡΚΟ: 1963-1989

Η ΛΑΡΚΟ ιδρύθηκε το 1963 από τον Πρόδρομο Α. Μποδοσάκη στην περιοχή της Λάρυμνας και ξεκίνησε την πρώτη παραγωγή σιδηρονικελίου. Η Γαλλική εταιρεία LE NICKEL συμμετείχε στο αρχικό μετοχικό σχήμα της ΛΑΡΚΟ το 1963 με ποσοστό 21,5%. Ωστόσο, το 1968 η LE NICKEL αποχώρησε και η εταιρεία πέρασε στην πλήρη ιδιοκτησία του Μποδοσάκη. Τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της, και πιο συγκεκριμένα από το 1968 μέχρι το 1974, η ετήσια παραγωγή νικελίου αυξανόταν συνεχώς, σημειώνοντας μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης 31%. Το 1975 η παραγωγή νικελίου της ΛΑΡΚΟ σημείωσε πτώση 2% και οι πωλήσεις νικελίου πτώση 44% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Παρά την μικρή άνοδο του επόμενου έτους, το 1977 σημειώθηκε νέα πτώση: η παραγωγή νικελίου μειώθηκε κατά 42% και οι πωλήσεις νικελίου κατά 5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το 1978 η παραγωγή και οι πωλήσεις νικελίου της ΛΑΡΚΟ σημείωσαν σημαντική αύξηση 55% και 69% αντίστοιχα, για να επέλθει από το επόμενο έτος μία περίοδος τεσσάρων ετών πτωτικής πορείας μέχρι το 1982.

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 ξεκίνησαν ορισμένες προσπάθειες διάσωσης της ΛΑΡΚΟ με την κυβέρνηση Ράλλη να επιτυγχάνει την χρηματοδότηση της εταιρείας από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΤΕ) και άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Τον Οκτώβριο του 1982 τέθηκε σε καθεστώς ειδικής εκκαθάρισης σε λειτουργία, και ο έλεγχος της πέρασε στην ΕΤΕ (55%), στην Εμπορική Τράπεζα (ΕΤ) (19%) και στην Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Χημικών

Προϊόντων και Λιπασμάτων (ΑΕΕΧΠΛ), του ομίλου εταιρειών Μποδοσάκη (25%). Το 1983 οι ετήσιες πωλήσεις νικελίου της ΛΑΡΚΟ ήταν 55% χαμηλότερες σε σχέση με το 1974 και η αντίστοιχη αξία των πωλήσεων νικελίου χαμηλότερη κατά 52%. Ωστόσο, η άνοδος των τιμών νικελίου στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80 οδήγησε σε αύξηση της παραγωγής, ξεπερνώντας το 1988 τους 13 χιλιάδες τόνους νικελίου (+107% σε σχέση με το 1983 σε αξία πωλήσεων) και σε ταμειακά διαθέσιμα κοντά στα 18 εκατ. ευρώ. Εντούτοις, το χρέος της εταιρείας προσέγγιζε τα 85 εκατ. ευρώ.

Το 1987, η ΛΑΡΚΟ εντάχθηκε στον ν. 1386/1983 για τις προβληματικές επιχειρήσεις με σκοπό την εκκαθάριση, η οποία διήρκεσε ως τις 2 Φεβρουαρίου του 1989. Πραγματοποιήθηκαν ορισμένες προσπάθειες ιδιωτικοποίησης, ωστόσο, δεν βρέθηκε αγοραστής και στις 14 Δεκεμβρίου 1988 διενεργήθηκε πλειστηριασμός από τον ΟΑΕ, στον οποίο ο ίδιος ο ΟΑΕ αναδείχθηκε εξαγόρασε τα πάγια της εταιρείας. Στις 18 Μαΐου του 1989 ιδρύθηκε η «νέα», υπό δημόσια διαχείριση, ΛΑΡΚΟ με μετόχους τη ΔΕΗ (30%), τον ΟΑΕ (30%), την ΕΤΕ (23%) και την ΕΤΕΒΑ (17%).

Η δημόσια ΛΑΡΚΟ: 1989-2019

Με την ίδρυση της νέας ΛΑΡΚΟ οι μέτοχοι κεφαλαιοποίησαν τα υπάρχοντα χρέη της εταιρείας. Η παραγωγή νικελίου τα πρώτα πέντε χρόνια λειτουργίας της εταιρείας υπό δημόσια διαχείριση προσέγγιζε τους 15-17,8 χιλιάδες τόνους ετησίως, εκτός από το 1993 που έπεσε σε κάτω από τους 11 χιλιάδες τόνους. Από το 1966 η ΔΕΗ παρείχε προνομιακό τιμολόγιο ρεύματος στην ΛΑΡΚΟ, ωστόσο, το 1990 αύξησε μονομερώς το τιμολόγιο. Με νέα ρύθμιση στον Ν. 2367/1995 (άρθρο 20) η ευνοϊκή τιμολόγηση επανήλθε και μάλιστα ίσχυσε αναδρομικώς από τον Ιανουάριο του 1993. Για την πενταετία 1998-2003 η σωρευτική ζημία της ΛΑΡΚΟ ξεπέρασε τα 85 εκατ. ευρώ, ενώ από το 2004 άρχισε να εμφανίζει ξανά κέρδη στους ισολογισμούς της, τα οποία μέχρι το 2007 πλησίασαν τα 75 εκατ. ευρώ.

Από το 2013 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕΠ) ξεκίνησε να ερευνά για τυχόν κρατικές ενισχύσεις που δόθηκαν στην ΛΑΡΚΟ την προηγούμενη περίοδο. Το 2013, κοινοποιώντας απόφασή της προς τον τότε Έλληνα Υπουργό Οικονομικών, σημειώνει ότι από το 2008 μέχρι το 2011 το ελληνικό δημόσιο προχώρησε

στις παρακάτω ενέργειες, των οποίων η νομιμότητα επρόκειτο να γίνει αντικείμενο επισταμένης έρευνας:

1. 2008: χορήγησε εγγύηση για δάνειο ύψους 30 εκατ. Ευρώ από την Αγροτική Τράπεζα.
2. 2009: πρότεινε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου ύψους 134 εκατ. Ευρώ, η οποία κατέληξε σε συνολική αύξηση μετοχικού κεφαλαίου 65,5 εκατ. Ευρώ. Το Δημόσιο συμμετείχε με 45 εκατ. Ευρώ (69% της συνολικής εισφοράς κεφαλαίου) και με 20,5 εκατ. Ευρώ εισφορά της Εθνικής Τράπεζας (31%).
3. 2010: χορήγησε εγγύηση για την κάλυψη εγγυητικής επιστολής που παρέσχε η Εθνική Τράπεζα για χρέος ύψους 10,8 εκατ. Ευρώ της ΛΑΡΚΟ.
4. 2010: δεν προχώρησε σε είσπραξη φορολογικού προστίμου που αφορούσε την απόρριψη λογιστικής εγγραφής ορισμένων ζημιών που προκύπτουν από συμβάσεις αντιστάθμισης (hedging) για την τιμή του νικελίου.
5. 2011: χορήγησε εγγύηση για δύο δάνεια από την Αγροτική Τράπεζα συνολικής αξίας 50 εκατ. Ευρώ.

Την περίοδο 2008-2019 οι ισολογισμοί της εταιρείας εμφάνισαν μικρά κέρδη μόνο 3 έτη (2010, 2011, και 2016), και ζημίες όλα τα άλλα 9 έτη, με το σωρευτικό αποτέλεσμα να ξεπερνά τα 600 εκ. Ευρώ ζημίες. Το 2020 η ΛΑΡΚΟ χρωστούσε περίπου 480 εκατ. Ευρώ σε ληξιπρόθεσμες οφειλές, κυρίως προς Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (ΔΕΚΟ).

Η εταιρεία έχει σταματήσει να δημοσιεύει τους ισολογισμούς της από το 2015 και έπειτα, ενώ στις αρχές του 2022, το ΕΔικ, με την Απόφασή του στην υπόθεση C-51/20 Επιτροπή κατά Ελλάδας (Ανάκτηση κρατικών ενισχύσεων – Σιδηρονικέλιο), υποχρέωσε την Ελλάδα στην εφάπαξ καταβολή ποσού 5,5 εκατ. ευρώ ως πρόστιμο και σε χρηματική ποινή ύψους άνω των 4 εκατ. ευρώ ανά εξάμηνο καθυστέρησης, με το σκεπτικό ότι: η Ελλάδα δεν ανέκτησε τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στη ΛΑΡΚΟ, όπως όφειλε.

Η εκτίμηση του δημοσιονομικού κόστους: πόσο έχει κοστίσει στους φορολογούμενους;

Το δημοσιονομικό κόστος της ΛΑΡΚΟ, δηλαδή το κόστος χρηματοδότησης της ΛΑΡΚΟ από το κράτος από το 1989 μέχρι το 2019, υπολογίζεται σε σταθερές τιμές 2015 με ανατοκισμό και αποπληθωρισμό των καθαρών αποτελεσμάτων χρήσης (κέρδη ή ζημίες) της εταιρείας²

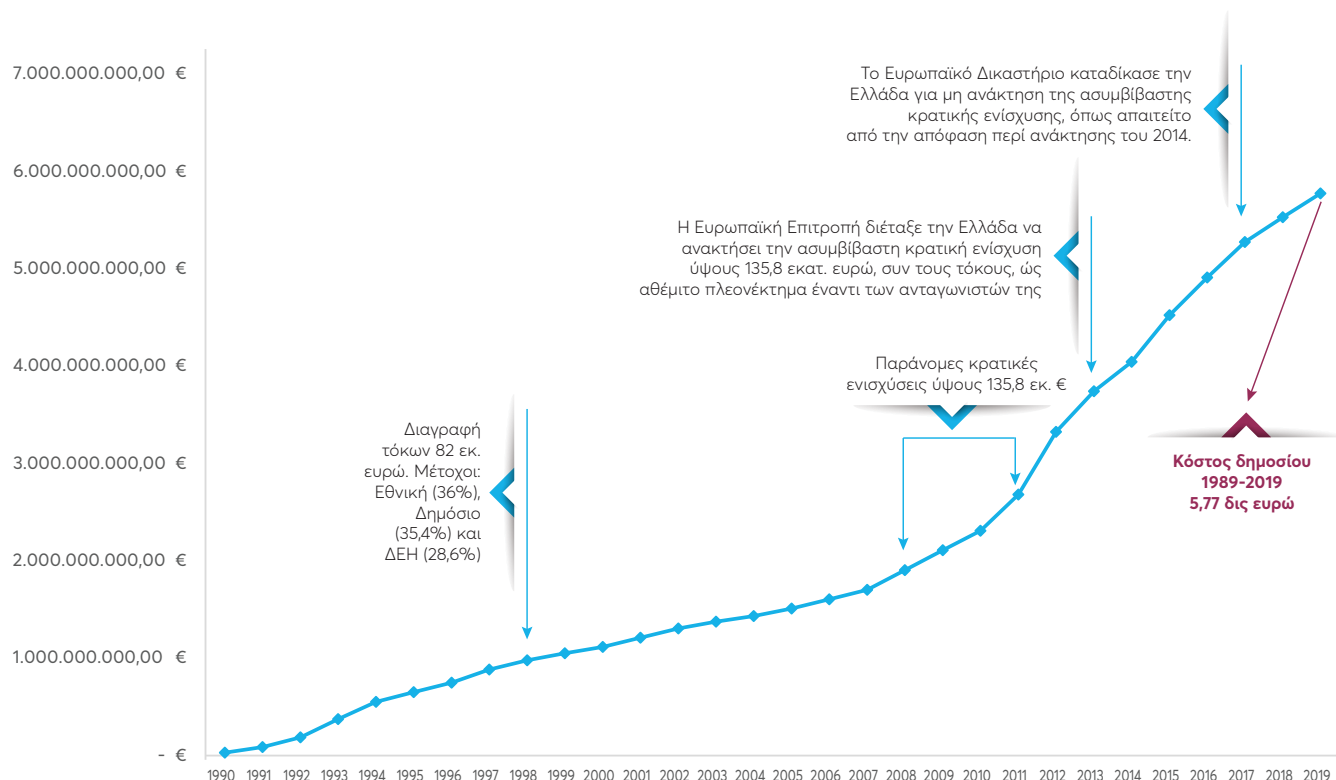
Σήμερα, το ποσό αυτό αναμένεται να είναι ακόμη μεγαλύτερο καθώς από το 2019 δεν υπάρχουν καθόλου στοιχεία για τα αποτελέσματα χρήσης της εταιρείας, που αναμένεται να είναι αρνητικά (ζημίες), ενώ παράλληλα δεν έχουν ανακτηθεί οι παράνομες κρατικές ενισχύσεις και κάθε εξάμηνο το ελληνικό δημόσιο επιβαρύνεται με χρηματική ποινή ύψους άνω των 4 εκατ. ευρώ ανά εξάμηνο καθυστέρησης.

Προτάσεις πολιτικής

- Η κυβέρνηση θα πρέπει άμεσα να προχωρήσει στην ανάκτηση των παράνομων ενισχύσεων (+τόκους) προς την ΛΑΡΚΟ την περίοδο 2008-2011 και να συμμορφωθεί με την καταδικαστική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.
- Η κυβέρνηση θα πρέπει να δημοσιεύσει άμεσα τους ισολογισμούς της εταιρείας από το 2016 μέχρι σήμερα, ως οφείλει από το ισχύον νομικό πλαίσιο. Το ίδιο πρέπει να κάνει και με όλες γενικά τις ΔΕΚΟ ώστε οι φορολογούμενοι να γνωρίζουν αν επιβαρύνονται και πόσο.
- Η ΛΑΡΚΟ θα πρέπει είτε να σταματήσει τη λειτουργία της, είτε να αποκρατικοποιηθεί άμεσα, μειώνοντας το βάρος του δημόσιου προϋπολογισμού.

2 Για την πλήρη περιγραφή τόσο της μεθοδολογίας εκτίμησης του δημοσιονομικού κόστους της ΛΑΡΚΟ, όσο και του ιστορικού της εταιρείας βλ. την έρευνα που πραγματοποιήθηκε με τη στήριξη του ΚΕΦΙΜ και δημοσιεύθηκε από το Τμήμα Οικονομικής Επιστήμης του ΟΠΑ με τίτλο [Η ΛΑΡΚΟ και οι φορολογούμενοι, Ερευνητικό Δοκίμιο 01-2022](#)

Γράφημα 1. Δημοσιονομικό κόστος της ΛΑΡΚΟ σε τιμές 2015

Πηγές δεδομένων: ICAP, Ναυτεμπορική, Η Καθημερινή, ΓΕΜΥ. Ίδιοι υπολογισμοί.

Το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών είναι η κύρια ανεξάρτητη, μη κρατική, μη κομματική φιλελεύθερη δεξαμενή σκέψης στην Ελλάδα. Έχει τη νομική μορφή της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας και έδρα την Αθήνα. Το όραμά μας είναι μια Ελλάδα πρότυπο οικονομικής και κοινωνικής ελευθερίας που παρέχει στους πολίτες της τη δυνατότητα να δημιουργήσουν και να επιδιώξουν τα όνειρα και τις φιλοδοξίες τους. Ο σκοπός του Κέντρου Φιλελεύθερων Μελετών είναι να αυξήσει την επιρροή των φιλελεύθερων προτάσεων και ιδεών στον δημόσιο διάλογο και την πολιτική. Το έργο του περιλαμβάνει ερευνητικά προγράμματα, εκδόσεις και εκδηλώσεις που έχουν ως επίκεντρο την αύξηση της ατομικής ελευθερίας για κάθε πολίτη.

Οι απόψεις που δημοσιεύονται στο κείμενο εκφράζουν τους συντάκτες του και όχι απαραίτητα τον οργανισμό.

ΚΕΝΤΡΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

Στέγη Μάρκου Δραγούμη
Μαιζώνος 38, Αθήνα
T: +30 210 5238373
info@kefim.org

[facebook.com/kefim.org](https://www.facebook.com/kefim.org)

twitter.com/kefim_org

[gr.linkedin.com/company/centerforliberalstudies](https://www.linkedin.com/company/centerforliberalstudies)

[youtube.com/kefim](https://www.youtube.com/kefim)